

Keskkonnaministri määruse “Elektritootmiskäitistele energiasektori moderniseerimiseks tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise täpsustatud tingimused ja kord” seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse atmosfääriõhu kaitse seaduse § 165¹ lõike 3 alusel.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.03.2018, lk 3–27) tulemusel on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ, konsolideeritud versioon (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32; edaspidi *direktiiv*).

Direktiivi artikkel 10c võimaldab eraldada tasuta lubatud heitkoguse ühikuid erandkorras (edaspidi *LHÜ*) elektritootmiskäitistele projektide elluviimiseks, mis panustavad energiasektori moderniseerimisse. Artikkel 10c mehhanism on suunatud just elektritootmiskäitistele, kuna direktiivi üldises korras elektri tootmise eest tasuta LHÜsid ei eraldada.

Vastavalt direktiivile tuleb artikkel 10c mehhanismi alusel toetatavad projektid välja valida konkureeriva pakkumismenetluse kaudu. Projektid peavad olema kooskõlas üleminekuga ohutule ja kestlikule vähese CO₂-heitega majandusele, Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika raamistiku 2030 eesmärkidega ja Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkidega. Euroopa Liidu liikmesriigid, kes artikkel 10c mehhanismi rakendavad, tagama, et toetatakse ainult selliseid projekte, mis edendavad energia- ja tarneallikate mitmekesistamist, vajalikke ümberkorraldusi, keskkonnaseisundi parandamist ja taristu ajakohastamist, puhast tehnoloogiat või energiatootmise sektori moderniseerimist ning energia ülekandmis- jaotamissektorit. Projektide väljavalimiseks tuleb määrata selged, objektiivsed, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad valikukriteeriumid. Artikkel 10c mehhanismi on võimalik kasutada perioodil 2021–2030. Nimetatud tingimustest lähtudes sätestatakse LHÜde eraldamise täpsustatud tingimused ja kord

Määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi kliimaosakonna peaspetsialist Imre Banyasz (imre.banyasz@envir.ee, tel 626 0719). Õigusekspertiisi tegi õigusosakonna nõunik Mari-Liis Kupri (mari-liis.kupri@envir.ee, tel 626 0717).

Eelnõu on seotud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõuga.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb 22 paragrahvist.

Paragrahviga 1 sätestatakse määruse reguleerimisala.

Paragrahvis 2 selgitatakse määruses läbivald kasutatavaid mõisteid.

Paragrahvis 3 sätestatakse konkursi üldpõhimõtted, mida konkursi korraldamine peab täitma. Toetatavad projektid peavad edendama energiasektori moderniseerimist, mitmekesistamist ja

jätksuutlikku ümberkujundamist. Lisaks kitsalt energiasektori moderniseerimisele peab konkursi kaudu välja valitud projekt olema kooskõlas ka Euroopa Liidu pikemaajaliste eesmärkidega üleminekul ohutule ja kestlikule vähese kasvuhoonegaaside heitega majandusele ja kliima- ja energiapoliitika raamistiku 2030 ja Pariisi kokkuleppes seatud eesmärkidega.

Konkurss viiakse läbi ühe taotlusvooru kaudu, mille alusel toetust saav projekt või projektid välja valitakse.

Paragrahvis 4 sätestatakse, et määruse alusel korraldatud konkursi kaudu antav toetus on riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 107 lõige 1 mõistes, mille andmisel järgitakse komisjoni vastavaid riigiabi suuniseid. Määruse koostamise hetkel on Euroopa Komisjon (edaspidi *komisjon*) täpsemaid riigiabi suuniseid direktiivi artikkel 10c rakendamiseks alles välja töötamas. 2019. aasta juuni seisuga teadaolevalt valmivad komisjoni suunised 2019. aasta lõpuks või 2020. aasta alguseks. Lisaks sätestatakse, et määrust ei kohaldata raskustes ettevõtja suhtes Euroopa Komisjoni raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi suuniste mõistes.

Paragrahvis 5 on sätestatud konkursi läbiviija, kelleks on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *KIK*). KIK võtab vastu ja menetleb konkursile laekuvaid taotlusi, rahuldab taotlusi, kontrollib projektide poolt esitatavaid aruandeid ja teostab projektide rakendamisel tingimuste täitmise osas järelevalvet. Lisaks sätestatakse riigiabi andmisega seotud dokumentide säilitamise kohustus, milleks on 10 aastat.

Paragrahvis 6 määratakse konkursi teate avaldamise viis. Konkursi teade puudutab eelkõige konkursi avamist ja konkursi kaudu tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust. Lisaks avaldatakse teates ka muu konkursi korraldamiseks oluline teave. Konkursi teade avaldatakse KIKi veebilehel ja vähemalt ühes üleriigilises päevalehes.

Paragrahvis 7 on sätestatud nõuded taotlejale. Oluliseks tingimuseks on, et taotleja oleks Eesti e-äriregistris registreeritud ettevõtja kellel on tasutud riiklikud maksud ega ole maksuvõlga ning kelle majandustegevus ei ole lõppenud ega peatatud. Samuti ei tohi taotlejal ega tema esindajal olla karistusseadustiku paragrahvide alusel, mis käsitlevad kelmust, soodustuskelmust, Eestis ilma seadusliku aluseta viibiva välismaalasele töötamise võimaldamist, tegevusloata ja keelatud majandustegevust, ärikeelu ja teataval erialal või ametikohal töötamise keelu rikkumist ning audiitor- ja erikontrolli tulemuste esitamata jätmist ja ebaõiget esitamist.

Lisaks peab taotleja vastama atmosfääriõhu kaitse seaduse § 165¹ sätestatud tingimustele, et taotleja peab olema põhitegevusalana elektritootja ning kuuluma Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi (edaspidi *EL HKS*). See nõue tuleneb direktiivi artiklist 10c, mille kohaselt on sellise mehhanismi alusel võimalik tasuta lubatud heitkoguse ühikuid anda ainult elektritootjale kes kuulub ka EL HKS kauplemissüsteemi. Artikkel 10c mehhanism on erand, millega võimaldatakse toetada teatud Euroopa Liidu liikmesriikides, kelle SKP elaniku kohta 2013. aastal oli alla 60% Euroopa Liidu keskmisest. Elektritootjatele on eraldi toetusmehhanism ette nähtud, kuna direktiivi üldises korras elektri tootmise eest tasuta LHÜsid ei eraldata.

Paragrahvis 8 on sätestatud nõuded konkursile esitatavale taotlusele. Taotluse esitamiseks kasutatakse KIKi E-toetuse keskkonndas olevat vormi. Vastavalt tavapärasele praktikale on KIKil õigus vastav vorm kujundada määruses seatud tingimuste alusel, et kõik vajalikud andmed oleks võimalik esitada. Taotleja peab kõik nõutavad väljad täitma ja esitatud andmed

peavad olema õiged. Taotluses tuleb kirjeldada projekti, millele toetust soovitakse saada. Lisaks peab taotleja esitama tasuvusanalüüsi, mis sisaldab arvutusi kasvuhoonegaaside heitkoguse netovähendamise ja CO₂-heite vähendamise kohta.

Lõikes 3 on sätestatud täpsemad tingimused taotluses esitatud projektile. Sellega võetakse üle direktiivi artikkel 10c lõikes 2 esitatud tingimused, mida liikmesriik, kes mehhanismi rakendada soovib, peab igal juhul järgima. Lõike 3 punktis 1 on esitatud loetelu üldistest eesmärkidest, mida projekt peab täitma, olgu selleks energia- või tarneallikate mitmekesistamine, puhta tehnoloogia arendamine, keskkonnaseisundi parandamine, taristu ajakohastamine või muu energiasektorit moderniseeriv meede.

Vastavalt punktile 2 peab taotluses esitatud projekt igal juhul olema kooskõlas riiklike arengukavadega. Arvestades eelnevalt loetletud üldisi eesmärke, peab taotleja projekti koostamisel arvesse võtma visioonidokumenti „Kliimapoliitika põhialuseid aastani 2050“, Energiamaajanduse arengukava 2016–2030 ja teisi asjaomaseid arenduskavasid.

Punktides 3–5 on sätestatud täpsemad tingimused, mida elluviidav projekt peab täitma. Projekti tulemusel peab vähenema energiasektori kasvuhoonegaasi koguheide, suurenema riigi energiasektori ressursitõhusus ning samuti peab suurenema energiasektori väärtusahelas loodav lisandväärtus.

Punktis 6 on sätestatud, et taotluses esitatav projekt peab lõike 2 alusel esitatud tasuvusanalüüsi järgi saavutama kasvuhoonegaaside netovähendamise riigis ja süsinikdioksiidi heite vähendamise võttes arvesse projekti suurust. Kasvuhoonegaaside ja süsinikdioksiidi heite vähendamise määrad on sätestatud lõikes 4.

Punktis 7 on sätestatud, et taotluses esitatud projekt peab olema täiendav. Täiendavuse põhimõtte järgi ei tohi taotluses kirjeldatud saavutatavad eesmärgid olla juba varem vastu võetud keskkonnaotsuste tulemus. Kõik määruses kirjeldatud nõuded ja tingimused projektile tuleb täita konkreetselt esitatud projekti elluviimisega. Näiteks ei saa kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärki saavutada eelnevalt, see tähendab enim taotlusvoorust avamist vastu võetud käitisosade sulgemisotsusega. Lisaks sätestatakse punktis 7, et toetust saav projekt peab vastama selgetele asendus- ja moderniseerimisvajadustele ja projekti elluviimisega ei tohi suurendada turupõhist energianõudlust. Energianõudluse suurendamise vältimiseks peab taotleja suutma ära näidata, et projekti elluviimisega jääb energianõudlus samaks seisuga, mis esines enne taotluse esitamist või sulgeb taotleja projekti elluviimisel täiendavaid energiatootmisüksusi.

Punktis 8 on sätestatud, et konkursi kaudu välja valitud projekt peab pakkuma parimat hinna ja kvaliteedi suhet.

Punktis 9 on sätestatud, et konkursi kaudu välja valitud projektile antud toetus ei tohi suurendada väga heitemahuka elektritootmise rahalist elujõulisust. Eestis on põlevkivist toodetava elektrienergia eriheide Euroopa suurim. Selle tõttu peab konkursi läbiviija hindama, et toetades projekti põlevkivienergeetika moderniseerimiseks ei toetata ühtlasi ka heitemahuka elektritootmise jätkamist.

Punktis 10 sätestatud, et toetust saav projekt ei tohi suurendada sõltuvust heitemahukatest fossiilkütustest. Kuna Eestis kasutatav heitemahukas fossiilkütus on põlevkivi, siis konkursi kaudu toetust saav projekti tulemusel ei tohi suurendada põlevkivi tarbimist.

Lõikes 4 on kirjeldatud kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamise nõue. Projekti tulemusel tuleb saavutada sihttase, mis on vähemalt 35% kasvuhoonegaaside heitkoguse vähenemine võttes arvesse lähtetaset. Lähtetase on kirjeldatud määruse § 2 terminite all, milleks on konkursile eelneva kolme kalendriaasta keskmine kasvuhoonegaaside heitkogus.

Nimetatud periood on lähtetaseme arvutamiseks võetud aluseks sellepärast, et aluseks oleks võetud võimalikult kaasaegsed andmed, mis vastaksid kõige enam tegelikule olukorrale. Vanemate andmete kasutamisel võib tekkida olukord, kus käitise või sektori heide on juba oluliselt muutunud näiteks teiste keskkonnanõuete tõttu või tootmises toimunud muudatuste tõttu. Kolmeaastane periood tagab selle, et ühel kindlal aastal toimunud olulise heitkoguse suurenemise või vähenemise korral ei mõjuta see nii väga lähtetaseme arvutamist. See välistab ka võimalike pettuste esinemist, kus käitajal võib olla motivatsioon üheks aastaks heitkoguseid suurendada nii palju, et hiljem sihttaseme saavutamiseks piisab ainult sellest, kui tavapärane tegevus jätkub.

Sama lähenemist on KIKi poolt ka varem kasutatud näiteks jäätmete ringlusse võtu ja korduskasutuse meetme puhul, kus on palutud esitada „ülevaade projektis käideldavate jäätmete tekkest Eestis jäätmeliikide lõikes ja selle dünaamika 5 aastat enne taotluse esitamist ja prognoos 5 aasta kohta pärast projekti lõppu“. Seega on tavapärane praktika kasutada kõige ajakohasemat. EL HKS-i käitise käitajad esitavad igal aastal ka kasvuhoonegaaside heitkoguse aruande, mis peab olema nõuetekohaselt tõendatud. Seega on käitajatel taotluse esitamise hetkel teada eelmiste kalendriaastate heitkogused.

Paragrahvis 9 on sätestatud taotluse esitamise nõuded. Taotlus esitatakse taotleja esindusõigusliku isiku poolt digitaalselt allkirjastatuna KIKi E-toetuste keskkonnas. Lisaks sätestatakse, et kõik toetusega seotud teave ja täiendavate dokumentide esitamine toimub samuti E-toetuste keskkonnas.

Paragrahvis 10 on sätestatud taotluse menetlemisega seotud üksikasjad. Menetlemine toimub KIKi poolt järgmistes etappides: taotluse vastuvõtmine, taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollimine, taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemine. Lisaks võib menetlemise käigus KIK nõuda vajadusel täiendavate dokumentide esitamist, et selgitada või täpsustada taotluses kirjeldatud või esitatud andmeid. Samuti sätestatakse, et taotluse menetlemise aeg on kuni 60 kalendripäeva, kuid puuduste esinemisel puuduste kõrvaldamiseks kulunud aja võrra menetlemise aeg pikeneb.

Paragrahviga 11 sätestatakse taotluse ja taotleja hindamise alused. Taotleja hinnatakse nõuetele vastab § 7 sätestatud nõuetele. Taotlus peab vastama § 8 sätestatud nõuetele ja täitma atmosfääriõhu kaitse seaduse §-s 165¹ märgitud eesmärgid. Lisaks peab toetust saav projekt olema lõpetatud hiljemalt 2028. aasta 31. detsembriks. Seda põhjusel, et direktiivi artikkel 10c mehhanismi on võimalik kasutada ainult kuni neljanda kauplemisperioodi lõpuni ehk 2030. aasta 31. detsembrini. See tähendab, et projekti toetamiseks antud LHÜd tuleb eraldada hiljemalt 2030. aasta jooksul. Selleks aga peab projekt olema lõpetatud ning peab taotlejal olema võimalus tõestada, et projekti kirjelduses seatud eesmärgid on täidetud ja kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamise sihttase saavutatud. Sihttase termin on sätestatud eelnõukohase määruse § 2.

Lõikes 3 on loetletud olukorrad, mille puhul taotlust ei tunnista nõuetele vastavaks. Kui taotluses kirjeldatud projekt ei täida käesolevas määruses sätestatud eesmärgid, ei ole KIKil

võimalik taotlust nõuetele vastavaks hinnata. Samuti ei saa taotlust nõuetele vastavaks hinnata juhul, kui on esitatud valeandmeid või üritatakse mitteausal viisil mõjutada menetlust.

Lisaks sätestatakse, et puuduste esitamisel teatab KIK sellest viivitamata taotlejat ja annab puuduste kõrvaldamise tähtajaks 10 tööpäeva.

Paragrahvis 12 on sätestatud valem, mille alusel KIK hindab konkursile esitatud taotlusi ja määrab selle alusel paremusjärjestuse. Valemi alusel hinnatakse eelnõukohase määruse §-i 8 lõike 3 punktides 3–5 seatud tingimuste täitmist.

Kasvuhoonegaaside koguheitte vähendamise arvutamiseks jagatakse lähtetaseme väärtus sihttaseme väärtusega. Energiasektori ressursitõhususe suurendamise eesmärgi saavutamise arvutamiseks jagatakse sihttaseme väärtus lähtetaseme väärtusega. Energiasektori väärtusahelas lisandväärtuse suurendamise arvutamisel jagatakse samuti sihttaseme väärtus lähtetaseme väärtusega. Kõik kolm eesmärki on võrdse kaaluga, mille tõttu korrutatakse kõik läbi väärtusega 33. See tagab kolme väärtuse summaarseks tulemuseks maksimaalselt ligikaudu 100. Sellist lähenemist on praktikas kasutatud ka teiste sarnaste hindamiskriteeriumite määramisel. Nende arvutuste tulemusena koostatakse paremusjärjestus.

Paragrahvis 13 on sätestatud taotluse rahuldamise põhimõtted. KIK rahuldab taotlused paremusjärjestuse alusel, võttes arvesse konkursi kaudu eraldatavate tasuta LHÜde kogumahtu. See tähendab, et rahuldatud taotluste arv sõltub LHÜde kogumahust ning sellest, kui suures osas taotleja taotluses esitatud projektile toetust soovib. Konkursi alusel välja valitus projekte toetatakse kuni 70% ulatuses projekti kogumahust, mis on sätestatud ka atmosfääriõhu kaitse seaduse § 165¹ lõikes 9. Juhul, kui parimaks osutunud taotlus soovib projektile toetust maksimaalses ulatuses ja konkursi kaudu eraldatavate LHÜde turuväärtus on väiksem või võrdne taotluses esitatud sooviga, saab parimaks valitud taotlus kõik konkursi kaudu eraldatavad LHÜd endale. Kui aga parimaks osutunud taotluses soovitakse toetust vähem kui on konkursi kaudu eraldatavate LHÜde turuväärtus, on KIKil võimalik pakkuda toetust ka paremusjärjestuse alusel järgmistele taotlustele.

Taotluse rahuldamisel teeb KIK taotluse rahuldamise otsuse, mis käsitleb eelnõukohase määruse § 13 lõikes 3 sätestatud üksikasju.

Lõikes 4 võetakse üle direktiivi artikkel 10c lõige 6 ja sätestatakse, et juhul, kui toetust saava projekti elluviimine toob kaasa täiendava elektritootmisvõimsuse, peab toetuse saaja või temaga seotud teine käitaja tõendama, et täiendava elektritootmisvõimsuse käivitamise hetkeks on vähemalt sama suures osas heitemahukam elektritootmisvõimsuse tegevus lõpetatud.

Paragrahv 14 sätestab taotluse rahuldamata jätmise otsuse põhimõtted. Juhul, kui taotlus ei vasta ühele või mitmele eelnõukohase määruse nõudele teeb KIK taotluse osas rahuldamata jätmise otsuse. Samuti jäetakse taotlus rahuldamata juhul, kui taotleja ei ole puuduste kõrvaldamise tähtajaks puudusi kõrvaldanud. Sellisel juhul võib KIK taotluse jätta rahuldamata taotlejat täiendavalt ärakuulamata. Lõikes 3 on toodud loetelu elementidest, mida taotluse rahuldamata jätmise otsuses peab ära märkima. Vastav otsus esitatakse taotlejale E-toetuse keskkonna vahendusel.

Paragrahviga 15 on toetuse saaja kohustatud KIKi teavitama projektiga seotud olulistest muudatustest, milleks on ilmnunud asjaolud, mis ei võimalda saavutada projekti kirjelduses seatud eesmärki või takistavad projekti elluviimist. Lisaks peab toetuse saaja KIKi teavitama

võimalikest kohtumenetlustest või riigihanke vaidlustamisest. Samuti tuleb teavitada olukorrast, kus projekti maksumus on väiksem projekti taotluses kirjeldatust.

Paragrahv 16 on sätestatud toetuse saaja aruandluskohustuse tingimused. Vastavalt direktiivi artikkel 10c lõikele 7 peab toetuse saaja esitama iga aasta 28. veebruariks aruande eelmisel kalendriaastal tehtud projekti rakendamise investeeringute kohta. Pärast projekti lõplikku elluviimist esitab toetuse saaja KIKile lõpparuande kolme kuu jooksul pärast sihttaseme arvutamist. Sihttase on vastavalt eelnõukohase määruse § 2 punktile 8 projekti elluviimise aastale järgneval kalendriaastal saavutatud kasvuhoonegaaside heide. Lõikes 4 on sätestatud üksikasjad, mida toetuse saaja aruandes kajastama peab.

Selleks, et vältida olukorda, kus toetuse saaja lõpetab pärast toetuse kätte saamist tegevuse majanduslike raskuste tõttu või muudel põhjustel, on lõikes 7 sätestatud tingimus, et toetuse saaja peab pärast lõpparuande esitamist projekti elluviimisel saadud vara sihtotstarbelist kasutamist jätkama vähemalt 5 aastat.

Paragrahviga 17 sätestatakse, et toetuse saaja peab aruande ja lõpparuande laskma auditeerida sõltumatu audiitori poolt ja lisama aruandele auditeerimisaruande. Auditeerimine on vajalik, et KIKil oleks võimalik hinnata, kas toetuse saaja täidab määruses sätestatud tingimusi ning projekt viiakse ellu vastavalt taotluses esitatud projekti kirjeldusele. Sõltumatul audiitoril on ligipääs toetuse saaja ja projektiga seotud andmetele, mille alusel on audiitoril võimalik anda hinnang nende tõesusele. Toetuse saaja on kohustatud osutama sõltumatule audiitorile igakülgset abi ning tagama juurdepääsu vajalikele dokumentidele.

Paragrahv 18 on sätestatud KIKi ülesanded aruande ja lõpparuande kontrollimisel. KIK kontrollib aruannete õigsust ja vormikohasust. Kui esineb puudusi, teavitab KIK sellest toetuse saajat ja määrab puuduste kõrvaldamiseks tähtaja. Kui KIK leiab, et aruanne ja lõpparuanne on õige ja täielik, teavitab ta sellest toetuse saajat, Keskkonnaministeeriumit ja Keskkonnaametit 30 kalendripäeva jooksul.

Paragrahv 19 sätestab, et tasuta LHÜd eraldab Keskkonnaamet pärast seda, kui KIK on Keskkonnaametit teavitanud lõpparuande kinnitamisest. Keskkonnaamet eraldab seejärel tasuta LHÜd toetuse saaja ELi HKS kauplemisregistri kontole. Kui KIK tuvastab, et toetuse saaja on rikkunud toetuse saamise tingimusi, võib KIK teha LHÜde eraldamata jätmise kohta otsuse.

Paragrahv 20 sätestab toetuse tagasimaksmise tingimused. Juhul, kui toetuse saaja ei täida taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimusi ja ei vii projekti nõuetekohaselt ellu, peab toetuse saaja kandma KIKi määratud kontole ühikute turuväärtuses raha. Turuväärtuse all mõeldakse eelmise kalendriaasta EL HKS ühisel enampakkumisplatvormil müüdud LHÜde keskmist hinda. Ühisel enampakkumisplatvormil toimuvad 25 liikmesriigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemine. Nõudluse ja pakkumise tingimuses kujuneb LHÜde hind. Eelmist kalendriaasta antud kontekstis on tagasimaksmise nõude aastast eelmine kalendriaasta. Näiteks kui tagasimaksmise nõue on 2026. aastal, siis turuhind on 2025. aasta keskmine turuhind. Selliselt on turuhind sätestatud direktiivis artiklis 10c lõikes 3, mis antud paragrahviga üle võetakse.

Kui LHÜde eraldamist ei ole veel toimunud, on KIKil õigus ka LHÜd eraldamine peatada kuni kõik nõuded on täidetud.

Paragrahv 21 sätestab intressi arvutamise tingimused. Lisaks § 20 sätestatud toetuse tagasimaksmisele peab toetuse saaja sellisel juhul tasuma ka intressi. Intressimäär on kuue kuu Euribor, millele lisandub viis protsenti aastas. Intressiarvestuse baasiks on 360-päevane periood. Intress arvutatakse LHÜde turuväärtuse alusel tasumisele kuuluva summa pealt. Intressi määratakse tagasimaksmise nõude esitamise päevast alates. Kui LHÜde kasutamisel või taotlemisel on toime pandud kuritegu, arvutatakse intressimäär LHÜde tasuta eraldamise kuupäevast arvates. Intressi arvestatakse kuni toetuse tagasimaksmiseni. Kui toetuse saaja kuulutab välja panktori, peatub ka intressiarvestus. Intressi arvestamine tagab, et riik ei kannata kahju juhul, kui toetuse saaja käitub ebaausalt ja ei maksa toetust tagasinõudmise korral tagasi.

Paragrahviga 22 sätestatakse, et KIK esitab Keskkonnaministeriumile igal aastal aruande toetust saanud projektid elluviimise kohta. Aruanne põhineb toetuse saaja poolt esitatud aruandel, mille sisu on kirjeldatud seletuskirja paragrahvi 16 kirjelduses.

Paragrahviga 23 sätestatakse, et määrus jõustub 2021. aasta 1. jaanuarist. Kuupäev tuleneb direktiivist, mille alusel on võimalik artikkel 10c mehhanismi kasutada neljandal kauplemissperioodil ehk aastatel 2021–2030.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ.

4. Määruse mõju

Määruse rakendamine omab mõju eelkõige EL HKSi kuuluvatele käitise käitajatele, kelle peamine tegevusala on elektri tootmine. Neil avaneb võimalus määruse alusel välja kuulutatud konkursi kaudu taotleda energiasektori moderniseerimiseks toetust kuni 70% ulatuses eeldatavatest kuludest. Sellega on võimalik anda oluline tõuge puhtama keskkonna saavutamiseks, kuna vastavalt määruse tingimustele peab projekti tulemusel energiasektori CO₂-heide oluliselt vähenema. Täpne mõju ulatus sõltub sellest, kui mitu taotlust ettevõtjad esitavad.

Kui määruse nõuetele vastavaid taotlusi esitatakse ja nendest kirjeldatud projekt viiakse ellu, omab määrus olulist positiivset mõju ka keskkonnale ja õhusaaste vähenemisele. Määruse üks olulisemaid tingimusi on, et projekt peab vähendama riigi energiasektori CO₂-heidet märkimisväärselt. See võimaldab ka riigil saavutada pikaajalisi kliima- ja energiapoliitika eesmärgesid ning Pariisi kokkuleppe eesmärgesid.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määrust rakendatakse juhul kui atmosfääriõhu kaitse seaduse § 165¹ kohaselt teeb Vabariigi Valitsus otsuse kuulutada välja konkurss ja annab välja vastavasisulise korralduse. Korralduses sätestatakse muu hulgas konkursi korraldamise eest vastutav minister ja LHÜde kogus, mida konkursi alusel tasuta eraldatakse. Pärast sellist otsust kuulutab vastutav minister välja konkursi, mille viib läbi KIK.

Määrusega vajalikud kulud on konkursi alusel eraldatavad LHÜd. Vastavalt direktiivile saab riik artikkel 10c mehhanismi alusel elektritootjatele tasuta eraldada kuni 40% LHÜde kogusest, mille riik saab kauplemissperioodil 2021–2030 panna enampakkumisele vastavalt direktiivi

artikli 10 lõike 2 punktile a. Lõplik ühikute kogus, mis riigile eraldatakse neljandal kauplemisperioodil ei ole seletuskirja kirjutamisel 20. juuni seisuga veel selge. Täpseid kulusid ei ole seega võimalik hinnata, kuna kulud sõltuvad Vabariigi Valitsuse vastavast otsusest ning Eesti neljandal kauplemisperioodil saadavast LHÜde kogusest.

Määruse rakendamise otseseid tulusid ei ole.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2021. aasta 1. jaanuaril.

7. Eelnõu koostöölastamine

Määrus esitati eelnõude infosüsteemi kaudu koostöölastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumile, Rahandusministriumile, Sotsiaalministriumile ja Maaeluministriumile. Samuti saadeti määrus kommentaaride esitamiseks Sihtasutusele Keskkonnainvesteeringute Keskus, kõikidele EL HKS osalistele, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Taastuenergia Kojale ja Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioonile.